

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

***ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ ХХІ СТОЛІТТЯ
ОЧИМА МОЛОДІ***

МАТЕРІАЛИ

II студентської наукової конференції

26 квітня 2018 року

Харків 2018

Бабинцева Катерина Вадимівна
ХНПУ імені Г. С. Сковороди
факультет іноземної філології, 2 курс, 23 група
Науковий керівник – старший викладач
кафедри економічної теорії Ночвіна І. О.

ЗРОСТАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Міжнародна міграція робочої сили (тобто переміщення працездатного населення з однієї країни в іншу в межах міжнародного ринку праці терміном більше року, обумовлене характером розвитку продуктивних сил та виробничих відносин, дією економічних законів) наразі є однією з актуальніших проблем сучасної України.

За різними оцінками сьогодні до трудової міграції вдалися від 5 до 8 мільйонів українців. Головними причинами відтоку населення на заробітки за кордон є: економічна криза, зростання диспропорції між доходами українців та європейців, ведення військових дій, корупція. Також не менш важливим фактором є зниження доступу до отримання освіти, нерівність можливостей молоді на отримання доступу до ринку праці, зростання рівня бідності, особливо молодих родин із дітьми, відчуття дискомфорту від загальної нестабільності в країні. Соціологічне опитування з питання зовнішньої трудової міграції, проведене серед української молоді, показало, що головними умовами формування міграційних установок у молоді є зростання бідності та низька вартість робочої сили.

Окрім наявних позитивних факторів трудової міграції, що полягає насамперед у поповненні економіки іноземною валютою (за 2017 рік обсяг грошових переводів з-за кордону сягнув 9,1 млрд доларів, що у чотири рази перевищує обсяг офіційних інвестицій в економіку країни), зменшення тиску зайвих трудових ресурсів, негативні наслідки цього процесу є більш значущими [1].

Вагому частину мігрантів складає молодь, що є найбільш економічно активною, мобільною, висококваліфікованою, освіченою та ініціативною ланкою суспільства. Тобто, країна втрачає національний середній клас в його традиційному розумінні, тих, хто представляє інтелектуальний потенціал нації, від кого залежить економічний добробут та безпека у майбутньому.

Відтік працездатного населення негативно впливає на рівень ВВП країни та на демографічну ситуацію в Україні. Таким чином зростають проблеми щодо наповнення бюджету, Пенсійного фонду тощо. Згідно із даними Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні, серед трудових мігрантів у віці 18-29 років удвічі більше тих, хто вирішив не повертатися, якщо порівняти їх зі старшими віковими категоріями [2].

За підрахунками Інституту економіки й прогнозування, відтік такої робочої сили вже зараз обертається для української економіки втратою близько 40 млрд гривень на рік [1]. Негативні наслідки проявляються також у втратах, що понесла держава через вкладання коштів у підготовку фахівців для потреб власної економіки (затрати на навчання на всіх освітніх рівнях), які, в результаті, створюють додану вартість за межами країни.

Крім того, за даними People Advisory Services EY Ukraine, вже сьогодні понад половина вітчизняних компаній (56%) мають складнощі в підборі персоналу, і не в останню чергу це пов'язано із зростанням масштабів відтоку робочої сили за кордон [1]. За даними МОМ, за кордоном українці отримують в середньому у чотири рази більше, ніж в Україні [3].

Менш значущим для економіки, але не для майбутнього країни, є той факт, що масова трудова міграція може призвести до послаблення свідомості, ідентичності громадянина і, як наслідок, стратегічної вразливості країни.

Нема сумнівів, що кількість трудових мігрантів та демографічна криза в країні будуть зростати до тих пір, поки Україна не стане конкурентоспроможною державою. Проте конкретні дії треба робити вже сьогодні.

Подолання кризи масової міграції в Україні треба здійснювати за двома основними напрямками: запобігання зростання темпів міграції та рееміграція, тобто повернення трудових мігрантів на батьківщину.

Одним з найголовніших шляхів регулювання міграційних процесів з боку держави є стабілізація економіки країни. Згідно з даними МОМ поки що серед трудових мігрантів, особливо середнього віку, переважає настрій «заробити й повернутися додому» (близько 60%) [3]. Тобто, таких людей можна повернути економічним зростанням. При зростанні реальної середньої заробітної плати до 15 тис. гривень. 90% громадян відмовились би від трудової міграції [1]. Для прийняття адекватних мір щодо вирішення проблеми міграції необхідне проведення постійного моніторингу, кваліфікованого аналізу та оцінки ситуації в регіонах, а також розробка нормативно-правової бази.

Спрощення умов заснування власного бізнесу, створення сприятливого клімату для ведення малого та середнього бізнесу, введення пільг при оподаткуванні (наприклад, використання американського досвіду 60х-70х років, коли від оподаткування звільнялись прибутки, реінвестовані в виробництво), обмеження тіньової економіки та тіньової зайнятості, забезпечення молоді робочими місцями та доступним житлом поступово призведуть до уповільнення відтоку працездатного населення країни [4].

Не менш важливу роль відіграє державне регулювання при створенні нових робочих місць та введення квот на окремі професії. Бо на сьогодні поряд з безробіттям спостерігається дефіцит робітників. Держава зобов'язана своєчасно реагувати на ці виклики, виявляючи й прогнозуючи диспропорції за рахунок державних інвестицій посилюючи ті напрямки профтехосвіти, у яких на сьогодні є дефіцит кадрів.

Зовнішні заходи щодо регулювання міграційних процесів мають забезпечити гарантії українським громадянам їх трудових прав за кордоном, запобігання нелегальної трудової міграції, можливість вільного повернення на батьківщину, проведення державою заохочувальної політики щодо повернення студентів та спеціалістів, що виїхали за кордон для отримання освіти чи на роботу [3].

Важливим напрямком діяльності держави повинно стати формування іміджу країни та проведення роз'яснювальної роботи серед населення щодо складнощів трудової міграції (особливо нелегальної), а саме: труднощі адаптування в незнайомому середовищі й культурі, додаткові витрати на отримання дозволу на роботу, відсутність правового забезпечення, медичної допомоги, стажу для пенсії. Дедалі актуальнішою стає проблема покинутих дітей, що зростають без батьківської уваги й піклування.

На нашу думку, важливо розвивати та висвітлювати те позитивне, що є в іміджі нашої країни, підвищуючи її привабливість. На щастя, вже сьогодні є достатня кількість прикладів, коли тисячі трудових мігрантів повертаються в Україну. На накопичені кошти вони відкривають свій малий бізнес: готелі, перевезення, швацьке виробництво, «зелений» туризм. Треба знаходити, вивчати та рекламувати такі приклади, доносити їх до відома громадян, в тому числі проводячи рекламні компанії за кордоном.

Список використаних джерел:

1. Зануда А. Робсила чи рабсила: як впливає на економіку України трудова міграція/ А. Зануда [Електронний ресурс]. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-43485101> (дата звернення: 14.04.2018). 2. Міграція як чинник розвитку в Україні. – К.: МОМ, 2016 [Електронний ресурс]. URL: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/mom_migraciya_yak_chynnyk_rozvytku_v_ukrayini.pdf (дата звернення: 14.04.2018). 3. Міграція в Україні: факти і цифри. – К., 2016. – 32 с. [Електронний ресурс]. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr_21_10_press.pdf (дата звернення: 14.04.2018). 4. Капітан В. Трудова міграція як аспект проблеми зайнятості в Україні / В. Капітан // Ефективність державного управління. – 2012. – Вип. 32. – С. 474–481.